

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2012 v Marienthalu**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Kludys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Jiří Koreš (Pozemkový spolek Šance pro draha), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Václav Křivan (Pozemkový spolek Chaloupky), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačihra (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Stálým hostem Rady NPS je zástupce Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (v první polovině roku 2012 Šárka Hídalgová, poté vystřídaná Jitkou Laburdovou). Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění pětkrát, šesté jednání se uskutečnilo bezprostředně před Výročním shromážděním pozemkových spolků. Podrobné zápisy z jejích jednání byly zasílány všem akreditovaným pozemkovým spolkům. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu.

2. Akreditace pozemkových spolků

Z důvodu nesplnění podmínek pro prodloužení akreditace zanikla s koncem roku 2012 akreditace pozemkovým spolkům Kopanice a Severní Plzeňsko. Nově nebyl v uplynulém období akreditován žádný pozemkový spolek, podány byly čtyři žádosti, které jsou aktuálně projednávány. V současné době je akreditováno 56 pozemkových spolků, z toho 25 zřízených organizacemi mimo ČSOP. Tyto spolky se dle evidence v pozemkospolkové databázi starají o 2958 ha pozemků (z toho 245 ha ve vlastnictví, včetně vlastnictví ÚVR ČSOP), 14 historických objektů (z toho 5 ve vlastnictví) a 6 památných stromů.

Akreditační poplatek v roce 2012 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2013. O odpuštění akreditačního poplatku požádaly v roce 2012 tři pozemkové spolky – PS Olza, PS Sázava a PS Vysočina ochránců přírody a ornitologů – z důvodu nulového příjmu pozemkového spolku; všem třem žádostem bylo vyhověno.

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 5), pojištění zodpovědnosti za škody (u spolků mimo ČSOP; organizace ČSOP jsou pojištěny automaticky – viz bod 3), možnost připojení se k hromadnému pojištění majetku (u spolků mimo ČSOP; u organizací ČSOP není vázáno na akreditaci – viz bod 3), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3), bezplatná účast zástupce na Výročním shromáždění PS a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

3. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o grantových řízeních a dalších možnostech získání finančních prostředků, o legislativních novinkách (mimo jiné klíčové rozhodnutí ústavního soudu ohledně aplikace § 68 zákona o ochraně přírody a krajiny), zajímavých seminářích či odborných publikacích, o možnostech čerpání akreditačních výhod (viz bod 2), tipy na práci s dobrovolníky a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno více jak 40.

Právní poradenství v roce 2012 zajišťovala Mgr. Dominika Kovaříková. Nabídky na další možnosti speciálního poradenství (GIS, korektury textů...) nebyly – je-li Radě NPS známo – využity. Hojně je však využíváno poradenství kanceláře ÚVR ČSOP v nejrůznějších otázkách.

Trvá plošné pojištění zodpovědnosti za škody vůči třetím osobám pro všechny akreditované pozemkové spolky. Nově byla v roce 2012 sjednána možnost společného pojištění majetku; tuto možnost zatím využili dva pozemkové spolky.

Koordinátoři programu řešili průběžně individuální požadavky či problémy pozemkových spolků – telefonicky, mailem a v případě potřeby i osobní návštěvou. Řada těchto problémů se týkala již tradičně sporů s veřejnou správou ohledně managementu lokalit v péči pozemkových spolků.

Pozemkovým spolkům byly mimo jiné zaslány publikace Ekologická obnova v České republice, Kruštíky České republiky a Zárazy Českého středohoří, nabídnuta možnost zaslání starších publikací Příroda a krajina České republiky, Mapování biotopů v České republice a Botanicky významná území v České republice. Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod).

Byla aktualizována a rozeslána část Manuálu PS, týkající se kampaně Místo pro přírodu.

Průběžně probíhaly drobné zásahy do centrální databáze pozemkových spolků tak, aby co nejlépe sloužila nejen koordinátorům programu a veřejnosti, ale i vlastním pozemkovým spolkům.

Na základě podnětu z minulého Výročního shromáždění pozemkových spolků bylo zvažováno vytvoření internetového diskusního fóra, sloužícího k výměně zkušeností; pro mizivý zájem ze strany pozemkových spolků však bylo od tohoto záměru upuštěno.

4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

V rámci výběrového řízení na podporu vzniku a rozvoje pozemkových spolků, financovaného tradičně z grantu Ministerstva životního prostředí, bylo v roce 2012 podpořeno 31 projektů (z 32 podaných). 13 projektů bylo realizováno subjekty mimo ČSOP. Projekty byly podpořeny částkou 1.389.760 Kč (schválená podpora byla 1.390.000 Kč, 240 Kč nebylo vyúčtováno. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách pozemkovespolky.csop.cz.

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 9,72 ha přírodně hodnotných pozemků, na dalších 0,78 ha byla uzavřena smlouva o budoucí smlouvě kupní, nové nájemní a výpůjční smlouvy byly uzavřeny na 27,32 ha, dohody o spolupráci s vlastníky na 29,27 ha a získány souhlasy s údržbou na 229,97 ha přírodně cenných pozemků. Prodlouženy či obnoveny byly smlouvy a dohody na 17,06 ha pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 314,66 ha přírodně hodnotných pozemků na 69 lokalitách. Krom toho byly uzavřeny nájemní smlouvy či získány souhlasy s údržbou na 4 skupiny památných stromů. Dále byly v rámci projektů zpracovány 2 ochranné plány, 1 ochranný plán aktualizován, provedeno 6 přírodovědných průzkumů a další tři studie (hydrogeologie, zdroje roubů, vlastnické a historicko-krajinné vztahy v lokalitě), na 7 lokalitách bylo provedeno geodetické zaměření, jeden pozemkový spolek vypracoval plán monitoringu lokalit v péči včetně vytyčení fytoecologických snímků. Byly vydány dvě tiskoviny (o nákladu celkem 8000 ks), instalováno v terénu 7 informačních tabulí a 9 tabulí obnoveno, zprovozněna jedna nová webová aplikace, na jedné webových stránkách proveden kompletní redesign, bylo uspořádáno 23 akcí pro veřejnost (účast více jak 2,5 tisíce lidí), tři výstavy o činnosti pozemkového spolku, pozemkové spolky byly propagovány na minimálně 5 veřejných akcích. 4 pozemkové spolky mohly díky podpoře projektů rozvinout aktivní fundraising směrem k drobným či firemním dárcům a 5 pozemkovým spolkům pomohl získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, kraj...). 9 pozemkovým spolkům projekt pomohl zajistit management a správu zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení náradím či mechanizací, 2 pomohl zajistit mechanizaci využitelnou pro posílení finanční soběstačnosti zpracováváním plodů ze zájmových lokalit. 5 pozemkovým spolkům projekt pomohl zapojit do péče o lokality dobrovolníky. Tím byl naplněn hlavní cíl projektu – tedy pomoci fungujícím pozemkovým spolkům s dlouhodobou stabilizací jejich činnosti.

Žádost o grant na podporu vzniku a rozvoje pozemkových byla na Ministerstvo životního prostředí podána i v letošním roce; v současné době ještě nejsou známy výsledky.

5. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň nadále pokračovala ve dvou úrovních – na celostátní úrovni (v obecné rovině) a na regionální úrovni (pokračování dlouhodobých lokálních kampaní PS KOSENKA „Zachraň les“ a PS Čertoryje „Obnova luk v Pomoraví“, vyhlášení nové kampaně Velkojaroměřského PS „Ještěřčí ráj“).

Bezprostředně po minulém Výročním shromáždění pozemkových spolků ještě dobíhaly výkupy v té době již uzavřeného 3. kola sbírky - Ščúrnic (2,5 ha) a Na ostrově (2,9 ha).

Čtvrté kolo sbírky se rozběhlo začátkem června 2012. Od té doby bylo na účet Místa pro přírodu vybráno 626.199 Kč (z toho 86.474 Kč na „podúčet“ bělokarpatského lesa, 2956 Kč na „podúčet“ luk v Pomoraví a 59.726 Kč na „podúčet“ Ještěřčího ráje) a vykoupilo se dalších 7 pozemků na lokalitách Na ostrově (2,34 ha), Lipiny (0,33 ha), Nad Svitákem (nová lokalita - 1,54 ha) a Ještěřčí ráj (nová lokalita - 0,95 ha). Celkově je v současné době vykoupeno 94,3 ha na 23 lokalitách.

Kromě toho projednávala Rada NPS několik dalších návrhů na výkupy, které buď nebyly doporučeny, nebo dosud nebyly dořešeny veškeré formalities nutné pro schválení výkupu.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly dvakrát rozeslány „Dárčovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, uskutečnila se dvě již tradiční setkání s dárci na vykoupených lokalitách (na jaře na Kamenci, na podzim na Vlčím hrdle). Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprrodu.cz a na facebookovém profilu www.facebook.com/pages/Misto-pro-prirodu/189592913351 (v současné době 348 příznivců), zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova. Bylo vydáno osm tiskových zpráv. Zejména předvánoční kampaň „Daruj kousek přírody“ měla poměrně dobrý ohlas v regionálních médiích i na zpravodajských serverech. Na Radiožurnálu byla dne 30. září odvysílána série pěkně zpracovaných reportáží z vykoupených lokalit.

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává mnoho problémů, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátoři programu podílet. V uplynulém období šlo zejména o snahu o trvalé vynětí pozemků cihelny Chmeliště ze zemědělského půdního fondu, úspěšnou žádost o převedení Ščúrnic do kategorie lesů zvláštního určení, jednání s městem Liberec o možnosti odkoupení pozemků na Opičáku, řešení problému vypouštění odpadních vod na Střelenské louce, další jednání ohledně plánované rekonstrukce železničního koridoru v těsné blízkosti Trianglu či projednávání komplexních pozemkových úprav na některých lokalitách. Byl projednán a schválen ochranný plán lokality Ospělov.

6. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz bod 5) a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopise Krása našeho domova, příležitostně i v Depeších ČSOP. Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese www.pozemkovespolky.csop.cz, informace o pozemkových spolcích se objevují na facebookových stránkách ČSOP. V prosinci 2012 byla vytvořena samostatná facebooková prezentace pozemkových spolků (www.facebook.com/pages/Pozemkové-spolky/387831061303882 – zatím 49 příznivců)

Samostatná obsáhlá kapitola o pozemkových spolcích vyšla v publikaci Ochrana přírody a krajiny v České republice, vydané Univerzitou Palackého v Olomouci.

Byla vytvořena „putovní výstava“ – tři samostatné banery typu roll-up s informacemi o hnutí pozemkových spolků, péči o lokalitami a kampani Místo pro přírodu. Tyto banery (prozatím využitě v Praze, Heřmanicích a Liberci) jsou k zapůjčení pozemkovým spolcům na jejich akce.

7. Zahraniční spolupráce

Oficiálně jsme se připojili k celoevropské akci Land Stewardship Week, jejímž cílem bylo upozornit veřejnost na činnost pozemkových spolků, tedy dobrovolných organizací pečujících o cenné přírodní lokality. Zapojily se dva pozemkové spolky: PS pro přírodu a památky Podblanicka a PS Mokřady a louky Liberecka.

Podpořili jsme návrhy kolegů z katalánské organizace XCT na úpravu evropské zemědělské směrnice tak, aby se netýkala výhradně zemědělských subjektů, ale i subjektů pečujících o pozemky s cílem jejich ochrany.

Po nepřijetí loňského projektu „Exchanging experiences and building capacity on European Environmental and Agricultural Policy in European Landcare organisations“, podaného do programu Leonardo da Vinci – Partnerství, jehož dlouhodobým cílem byla příprava platformy zastřešující pozemkové spolky v Evropě, byl obdobný projekt podán i v letošním roce. Totožný projekt jako my podali i zahraniční partneři – německý Deutscher Verband für Landschaftspflege (DVL), který je koordinátorem celého projektu, britský Yorkshire Farming and Wildlife Partnership, italský Le Ambiente a nizozemský Vereniging association Veelzijdig Boerenland ; výsledek dosud není znám.

Začalo projednávání návrhu stanov celoevropské zastřešující „pozemkospolkové“ organizace, které však zatím uvízlo na mrtvém bodě pro nevyjasněnost stanovisek jednotlivých zakládajících organizací nad základními definicemi a principy fungování takové organizace.

8. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Problematice pozemkových spolků se zde věnují tři zaměstnanci (servis pozemkovým spolkům a Radě NPS + výkupy pozemků Jan Moravec; správa vykoupených pozemků, databáze pozemkových spolků, pojištění a mezinárodní aktivity Stanislava Bartošová; komunikace s dárci a administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu Lucie Matulová), dohromady cca 2 pracovní úvazky. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podílejí i další zaměstnanci Kanceláře.

27. března 2013

Vlastislav Vlačíha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu